

УДК 378.1**СПОСОБИ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ
ТА ВИКЛАДАЧІВ ДО НАУКОВОГО ПОШУКУ ІНФОРМАЦІЇ**

*Свічинський С. В., к.т.н., доцент
stas_svichinsky@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Основою будь-якого наукового дослідження є інформація. Розумова праця в будь-якій її формі завжди пов'язана з пошуком інформації. Той факт, що цей пошук стає зараз дедалі складнішим, доказів не потребує. Ускладнюється система пошуку, яка поступово перетворюється на спеціальну галузь знань. Знання і навички в цій галузі стають дедалі більш обов'язковими для будь-якого майбутнього фахівця [1].

Характерною рисою розвитку сучасної науки є бурхливий потік нових даних, одержуваних у результаті досліджень. Щорічно у світі видається дуже багато книг і журналів, але інформація має властивість «старіти». Це пояснюється появою нової опублікованої та неопублікованої інформації. За зарубіжними даними інтенсивність падіння цінності інформації становить орієнтовно 10 % на місяць для журналів і 10 % на рік для книг. Таким чином, знайти нове, передове за темою дослідження стає складним завданням не тільки для одного здобувача, а й для досвідченого дослідника.

Наукова інформація – це логічна інформація, одержувана в процесі пізнання, яка адекватно відображає закономірності об'єктивного світу та використовується в суспільно-історичній практиці. З визначення випливає, що науковою можна вважати тільки ту інформацію, яка задовольняє таким вимогам:

- наукова інформація отримується людиною в процесі пізнання і нерозривно пов'язана з її практичною і виробничою діяльністю;
- наукова інформація – це логічна інформація, що утворюється шляхом обробки інформації, яка надходить до людини;
- наукова інформація має обов'язково використовуватися в суспільно-історичній практиці. Саме тому до наукової інформації не можуть бути віднесені літературні твори [1, 2].

Під джерелом наукової інформації розуміють не бібліотеку чи установу, звідки отримано документ, а саме документ, що містить якийсь повідомлення. Це часто плутають. Документальні джерела містять у собі основний обсяг відомостей, використовуваних у науковій, викладацькій і практичній діяльності. До документів відносять різного роду видання. Видання – це документ, призначений для поширення інформації, що міститься в ньому, який пройшов редакційно-видавничу обробку, отриманий за допомогою друку чи опублікування і мережі Інтернет, самостійно оформлений і має вихідні (бібліографічні) дані [2].

Документи створюють величезні інформаційні потоки, темпи яких щороку зростають. Розрізняють висхідний і низхідний потоки інформації. Висхідний – це потік інформації від користувачів до реєстраційних органів. До висхідного потоку також відносять статті, спрямовані в різні журнали. Низхідний – це потік інформації у вигляді бібліографічних оглядових, реферативних та інших даних, що надсилається в організації або користувачам за їхніми запитами [3].

Таким чином, можна стверджувати, що поняття підготовленості здобувачів та викладачів до наукового пошуку інформації складається з таких основних елементів:

- чіткого уявлення про загальну систему інформаційних ресурсів і ті можливості, які дає використання інформаційних джерел у своїй галузі;
- знання всіх можливих джерел інформації за своєю спеціальністю;
- вміння обрати найраціональнішу схему пошуку відповідно до його завдань та умов;
- наявність навичок у використанні допоміжних бібліографічних та інформаційних матеріалів.

Якість інформації у науковому дослідженні визначається за такими критеріями, як цільове призначення, цінність, надійність, достовірність, достатність (повнота), швидкодія, періодичність, детерміністичний характер, дискретність та безперервність.

Насамперед як здобувачам, так і викладачам необхідно встановити цільове призначення інформації, оскільки одна й та сама інформація може використовуватися для різних цілей: створення нових концепцій, встановлення та розв'язання проблем, пошуку тощо. Цінність інформації визначається економічним ефектом, який дає її використання. Практичним завданням, що стоїть перед дослідником, є

визначення того, яка інформація йому необхідна. Водночас потрібно виключити надлишкову інформацію, тобто ту, яка не має прямого стосунку до об'єкта дослідження. Таким чином забезпечується повнота інформаційної бази дослідження [1-3].

Класифікація інформаційного забезпечення спрямована на всебічне інформування працівників, зайнятих у освітньому та науково-дослідному процесі, про стан і зміни у функціонуванні досліджуваних об'єктів. У інформаційному забезпеченні виділяють такі ключові моменти, як професійно-інформаційна комунікація, пізнавальність інформації та зміст інформаційного забезпечення. Професійно-інформаційна комунікація заснована на контактах працівників і здобувачів, зайнятих у науково-дослідному процесі. Виділяють такі види професійно-інформаційної комунікації:

- робоча – реалізується між здобувачами і викладачами під час здійснення досліджень;
- пряма інформаційна – вивчення інформації про стан досліджуваних об'єктів і перебіг процесів діяльності підприємств;
- непряма інформаційна – вивчення нормативно-правових актів, що регулюють поведінку досліджуваних об'єктів, методичних вказівок та інструкцій з виконання дослідних процедур тощо;
- опосередковано інформаційна – вивчення даних про виробничу та фінансово-господарську діяльність підприємств однієї галузі та зіставлення їх із даними досліджуваного підприємства, спеціальною літературою, а також інформацією з інших джерел [2].

Важливу роль у наукових дослідженнях відіграє пізнавальність інформації. За ступенем пізнавальності інформація поділяється на нову і релевантну. Нова інформація відображає новизну запропонованого рішення або обґрунтовує причину недоліків, виявлених у дослідженні. Релевантна ж інформація – це та, яка раніше вже зустрічалася в аналогічних дослідженнях, що послужили прототипом для проведеного обстеження.

Одне з головних місць в упорядкуванні інформації, у спрощенні її пошуку посідає інформатика – наука, що вивчає будову і загальні властивості інформації, закономірності її створення, перетворення, передачі та використання в різних сферах діяльності людини. Інформатика є надійним «помічником» у інформаційному забезпеченні наукового дослідження, яке в загальному випадку поділяється на:

- законодавче – сукупність законів, що регулюють суспільні

відносини;

– нормативно-довідкове - сукупність інформації у планах і концепціях розвитку галузі; норми витрат матеріальних, трудових і фінансових ресурсів; видання фондів економічного розвитку; видання державної статистики;

– договірне – супровід угод, контракти із суб'єктами підприємницької діяльності;

– технологічне – технічна документація з технології надання послуг; міждержавні та державні стандарти; технічні умови якості; галузеві стандарти; проектно-технічна документація та інші документи;

– організаційно-управлінське – складається зі структури досліджуваного підприємства, його юридично-правової, госпрозрахункової самостійності та організаційно-розпорядчих документів, затверджених вищою за рівнем організацією, а також накази, розпорядження, службове листування з виробничої та фінансово-господарської діяльності;

– фактографічне – сукупність даних економічного характеру про факти (операції), що насправді відбулися у виробничій і фінансово-господарській діяльності, відображені у первинних документах, облікових регістрах бухгалтерського, статистичного та оперативного обліку, а також у звітності про діяльність підприємства [3].

Література:

1. Колісніченко Е. В. Основи наукових досліджень : конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2012. 83 с.
2. Ростовський В. С., Дібрівська Н. В. Основи наукових досліджень і технічної творчості: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 96 с.
3. Плєскач В. Л., Затонацька Т. Г. Інформаційні системи і технології на підприємствах. К. : Знання, 2011. 718 с.